

SAMMANFATTNING

Vårt arbetslag valde att dokumentera elevernas läs – och skrivutveckling med programmet ”Digital portfolio/Mina arbeten”. Med hjälp av ljudinspelningar och digitala bilder kan eleverna själva följa sin utveckling på ett åskådligt sätt.

Vid tre tillfällen under höstterminen spelade vi in elevernas läsning. Med digitalkameran fotograferade vi elevernas namnteckning och texter ur böcker de skrivit själva. För att få träning på datorn fick eleverna skriva egen text bredvid sina bilder. Efter läsårets slut samlas all dokumentation av eleven på en CD –romskiva som vi ska använda vid utvecklingssamtalen. Föräldrarna får då möjlighet att ta del av elevernas utveckling på ett bättre och tydligare sätt än tidigare. Eleven blir medveten om sin egen utveckling och stärker därmed sitt självförtroende. Vi har fått ökade datakunskaper i bildbehandling, ljudinspelning och av CD –bränning.

Detta program kommer vi att ha nytta av i vårt framtida arbete med eleverna eftersom det stämmer bra överens med vårt individanpassade arbetssätt och läroplanens mål.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning.....	4
2. Syfte.....	5
3. Bakgrund.....	6
4. Genomförande.....	7
5. Resultat.....	9
6. Slutsats och Diskussion.....	10
Litteraturförteckning.....	12

INLEDNING

Vi är en lågstadielärare och en förskollärare som arbetar med ITiS i arbetslag 2 på Fröafallsskolan. I vårt arbetslag är vi sex personer som arbetar med elever från förskoleklass upp till årskurs 2. Omsättning av personal gjorde att det endast blev vi två som valde att genomföra detta ITiS -projekt tillsammans. Vi har lång erfarenhet av att arbeta i arbetslag varför arbetslagsutveckling inte var det primära skälet att genomföra ITiS projektet. Huvudorsaken var att få datatekniska färdigheter såsom bild - och ljudbehandling och bränna CD-romskivor.

Vi sökte ett enkelt redskap för att dokumentera elevernas läs- och skrivutveckling. Efter tips från Katarina Öhman tyckte vi att dataprogrammet ”Digital portfolio/ Mina arbeten” var ett bra och enkelt sätt att göra dokumentationen på. Med hjälp av detta dataprogram kan både elever och föräldrar åskådligt följa utvecklingen på elevens CD-romskiva. Tidigare har vi endast dokumenterat enskilda händelser som tex. studiebesök, utedagar och temaarbeten med digitalkameran.

SYFTE

Syfte

Att med programmet ”Digital Portfolio/Mina arbeten” dokumentera och tydliggöra elevernas läs- och skrivutveckling, både för elever och föräldrar.

Mål

Skapa ett åskådligt utvärderingsmaterial inför utvecklingssamtalen.
Dokumentera läsutvecklingen med digital inspelningsteknik.
Dokumentera elevernas skrivutveckling med hjälp av digitalkameran.

Öka arbetslagets egna datatekniska färdigheter.

Bakgrund

I Lpo 94 står det följande: ”Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola behärskar det svenska språket och kan lyssna och läsa aktivt och uttrycka idéer och tankar i tal och skrift.” Det talas också mycket om elevens ansvar och delaktighet. Det står också att ”skolan ska sträva efter att varje elev:

- tar ett personligt ansvar för sina studier
- successivt utövar ett allt större inflytande över sin utbildning och det inre arbetet i skolan.”

I läroplanen poängteras även att läraren tillsammans med eleverna ska utvärdera undervisningen. I detta sammanhang kan portfolio vara ett utmärkt underlag.

Under mål att uppnå i grundskolan har det också gjorts ett par tillägg. Ett av tilläggen handlar om IT, att eleverna efter genomgången grundskola, ”kan använda informationsteknik som ett verktyg för kunskapsökande och lärande.”

I Barn och Utbildningsplanen för Tranås Kommun (1999-2002) står det:

** En plan för elevens utveckling ska dokumenteras i samband med utvecklingssamtal och ska följa eleven genom skolåren.”*

Med detta som utgångspunkt är portfolio ett sätt att dokumentera centrala delar som läs- och skrivutveckling.

Ordet *portfolio* består av två delar, *port* från porter som betyder bära och *folio* som betyder blad eller papper.

Om man slår upp ordet portfölj (portfolio) i Pedagogisk Uppslagsbok får man följande definition: ”Med portfölj, som pedagogisk term, avses i allmänhet en mapp (pärm, kartong) med elevarbeten och elevens tankar kring arbetet som samlas in för att dokumentera och bedöma en elevs utveckling.”

Portfolion är ett sätt för läraren att hjälpa eleven att se sitt eget lärande.

En digital portfolio är en portfolio som lagrar elevernas arbeten på datorn. Det går att spara ljud, foto och rörliga bilder.

Metoden ger också möjlighet att visa de yngre elevernas utvecklingsarbeten, då de ännu inte lärt sig läsa eller skriva.

I en artikel i tidningen Skolbarn (se litteraturförteckning) skriver Dahl- Moreau- Wretman att portfolio är ett verktyg i en kunskapsprocess. *Dokumentationen* gör processen *synlig*.

Reflektion gör att den leder till *utveckling*.

Portfolio är ett utmärkt hjälpmedel för att få eleverna delaktiga i sitt eget lärande och i hur detta ska värderas på olika sätt. Vidare anser Moreau att varje portfoliosystem bör innehålla tre grundelement:

- en insamling och en organisering av arbetet
- en översikt över arbetet
- en redogörelse över resultaten

Ingela Cronsiö säger i sin artikel ”Om Inlärningsstilar, IT och Skolutveckling” genom att utnyttja datorns alla funktioner och möjligheter får barnen möjlighet att använda fler av sina sinnen och utnyttja sina starka sidor på ett annat sätt än i den traditionella undervisningen. Vidare säger hon att om vi kombinerar insikterna om inlärningsstilar, erfarenheterna av skola och kunskaperna om IT-användningen på ett klokt sätt, kan vi kanske skapa den skola som varje elev behöver.

GENOMFÖRANDE

Den första tiden diskuterade vi hur många och vilka elever som skulle delta i projektet. Vi kom fram till att begränsa oss till de nio elever i årskurs 1 som går i samma klass. Klassen heter Frö 2 och där ingår även sju elever i förskoleklassen och sex elever i årskurs 2. De nio eleverna i årskurs 1 har vi tillsammans följt från förskoleklassen. Förskolläraren har haft det huvudsakliga ansvaret medan lågstadieläraren successivt lärt känna eleverna och arbetat med dem under stor del av vårterminen i förskoleklassen. Vi har även börjat i ”liten skala” med årets förskoleklassbarn.

Tidigare har eleverna enbart dokumenterat sitt temaarbete i pärmar. Där har de skrivit text till bilder som vi tagit med digitalkameran. De har också skrivit en utvärdering av sitt arbete.

Nu ville vi hitta en enkel metod för dokumentation av elevernas läs- och skrivutveckling. Efter tips från vår handledare Katarina Öhman ville vi prova det digitala portfolioprogrammet ”Digital portfolio/Mina arbeten” från förlaget Softogram. Vi installerade programmet i våra egna datorer hemma så vi kunde lära oss det. Katarina installerade programmet i en av skolans datorer. Efter att vi lärt oss göra mappar till varje elev skaffade vår dataansvarige lärare på skolan ett headset. Vår handledare hjälpte oss med inspelningstekniken.

Vi började med att ta kort med digitalkameran på alla elever under första skolveckan. Vi tog både närbild och helfigursbild av dem. Då vi tog helfigursbilden stod eleven intill en plansch med en giraff där längdenheterna var utsatta. Tanken är att varje nytt läsår fortsätta fotografera eleverna för att de själva ska kunna se hur de förändras /växer.

Läsutveckling

Vi diskuterade vilka moment i elevernas läsutveckling som vi skulle välja ut. Vi bestämde oss för att de skulle läsa oförberedd text ur sin läsebok, läsa sina händelseböcker och också läsa upp sin läsläxa i programmet. Lågstadieläraren har vid terminsstarten genom ett läsutvecklingsschema (LUS) fått kunskap om vilken nivå i läsutvecklingen eleven befinner sig på. Av årets nio elever i årskurs 1 kunde sju få en läsebok direkt. Det var varierande svårighetsgrad på läseboken.

Läsläxa

Alla elever får läsläxa en gång i veckan. Läsläxan kan vara ett antal sidor ur läseboken, kort/stenciler där eleven tränar ordbilder eller enskilda bokstäver. Eleven och läraren bestämmer tillsammans antal sidor i läsläxan. Den tränar sedan eleven på hemma tillsammans med föräldrarna under flera dagar. Eleven väljer själv att ta med boken då läxan är klar, en slutdag är emellertid fastställd av läraren. I mitten av terminen fick eleven läsa upp sin läsläxa i programmet.

Under höstterminen har eleverna läst oförberedd text ur sin läsebok vid två tillfällen i programmet. Vi bestämde att eleverna ska läsa i början och i slutet av terminen för att de själva ska få lyssna på sin läsutveckling. En elev har inte kommit så långt i sin läsutveckling och har därför inte fått någon läsebok under höstterminen. Eleven har vid slutet av terminen läst in de ord som han har lärt sig.

Händelseböcker

Eleverna börjar tidigt med att ”skriva” egna böcker, som vi kallar händelseböcker. Dessa böcker har en framsida med titel, bild och författarens namn. Boken består för det mesta av fyra sidor där eleverna ritar en bild på varje sida och skriver egen text till bilderna. De elever som inte skriver själva säger texten och en vuxen eller äldre kamrat skriver. När boken är klar läser eleven/”författaren” upp den för klassen och sedan också i dataprogrammet. Vi har fotograferat varje sida av händelseboken. Läraren ”bläddrar” fram på datorn den sidan som eleven läser.

Skrivutveckling

Vi diskuterade vilka moment vi skulle välja ut i skrivutvecklingen. Digitalkameran var ett bra redskap att använda till dokumentationen. Eleverna började med att skriva sitt namn vid höstterminens start. Vissa elever skrev med stora bokstäver medan andra skrev med små. De flesta elever kunde även skriva sitt efternamn. Vi dokumenterade också texter till händelseböcker där eleverna skrivit själva genom att ta närbild på texten. Till elevernas första händelsebok skrev läraren text på datorn bredvid bilden. Vi skrev att det var elevens första händelsebok i årskurs 1 och vilken månad den skrevs. För att eleverna ska få skrivträning på datorn fick de själva skriva till de andra händelseböckerna. De skrev vad boken heter, vad den handlar om och vilken månad den skrevs.

Förskoleklassen

I vårt arbetslag finns det 64 elever från förskoleklass- årskurs 2. Av dessa går 23 elever i förskoleklassen. Sedan oktober månad har alla förskoleklassbarn fått en klasstillhörighet, sju barn ska gå i Frö 2, åtta barn ska gå i Frö 3 och åtta barn ska gå i Frö 4.

För att lägga en grund för ett fortsatt portfolio arbete började vi i förskoleklassen i en ”liten skala”. Vi började också med att ta kort med digitalkameran på alla eleverna under första skolveckan. Vi tog både närbild och helfigursbild av dem. De stod också intill ”giraffplanschen” i helfigursbilden som årskurs 1 gjorde. Eleverna fick i början av terminen rita av sig själva med blyertspenna och skriva sitt namn. Dessa teckningar och namnskrifter har vi fotograferat med digitalkameran och lagt in i deras portfoliomappar.

RESULTAT

Vi har lyckats med intentionerna att dokumentera elevernas läs- och skrivutveckling med bilder och ljud. Elevens läs- och skrivutveckling finns bevarad i deras egen portfoliemapp. Tiden har varit för kort för att eleven själv ska kunna se sin utveckling. Vi kan dock se en utveckling i handstilen och höra en utveckling i deras läsande.

Eleverna har varit positiva och tyckt det varit stimulerande att få läsa in texter på datorn. De har fascinerats av att höra sig själva och se sina texter på dataskärmen.

Ett av målen var att använda materialet vid utvecklingssamtalen. Eftersom det tog tid för oss att lära oss programmet kunde vi inte använda det vid höstens samtal. Naturligtvis kommer detta att vara ett åskådligt material vid vårens utvecklingssamtal.

I arbetslaget har vi fått nya datatekniska färdigheter som ljudinspelning, bildbehandling, internet- och filhantering. Vi upplever att vi har skapat oss den tekniska grundkompetens som arbetet med digital portfolio kräver och är redo att arbeta vidare.

SLUTSATS OCH DISKUSSION

Vi ville göra ett ITiS - arbete som vi kommer att ha nytta av i vårt framtida yrkesutövande, det vill säga något som känns meningsfullt att genomföra. Efter diskussion kom vi fram till att försöka hitta ett enkelt och åskådligt sätt att synliggöra dokumentationen på för elever och föräldrar. Vi bestämde oss för att använda den digitala metoden vilket är en portfolio som lagrar elevernas arbeten på datorn.

Det var många bitar som skulle bearbetas innan vi visste hur vi skulle arbeta med programmet till exempel hur vi skulle lägga upp mapparna till alla eleverna, lägga in bilderna och ge dem filnamn och vad det var vi skulle ha med i mapparna. Efter många och långa diskussioner kom vi fram till att det är mycket viktigt att skaffa sig dessa grundläggande kunskaper om programmet innan man börjar arbeta med eleverna. Dokumentationen med digitalkameran var smidig för oss tack vare att vi hade tillgång till en egen digitalkamera i arbetslaget och våra tidigare erfarenheter av tekniken. När väl arbetet är i gång ska man bara kunna fokusera på eleverna. En fördel med programmet är att det är enkelt att hantera. Vi tyckte även att inspelningstekniken var enkel för oss som inte kunde det innan. Det tog lång tid innan vi kom igång med inspelningen eftersom vi inte hade något headset som fungerade. Dessutom fick vi göra om inspelningar vid ett flertal tillfällen på grund av att datorn är placerad i en korridor bakom skärmar. Det blir störande ljud när elever förflyttar sig i korridoren så därför är det nödvändigt att göra en förändring av datorns placering. I fortsättningen bör det finnas en dator i varje klassrum som vi kan göra inspelningar på. Programmet behöver installeras i flera av skolans datorer för att smidigt kunna fortsätta med portfolioarbetet. När vi sedan ska göra ljudinspelningar i klassrummet krävs det att eleverna är tysta. Detta blir en naturlig inläring för eleverna i att visa hänsyn och respekt för varandra i samband med ljudinspelningar.

Eftersom vi arbetar med de yngsta eleverna som kräver mycket handledning har vi bestämt vilka moment som ska vara med i deras mappar. Vi har också valt ut ett fåtal moment för att vi i fortsättningen ska orka jobba vidare med portfolion. Vi hoppas att kunna vidareutveckla barnens egna reflekterande. För att komma igång med de yngre elevernas reflekterande behöver vi kanske hjälpa dem med färdiga ”fraser” som tex.:

- Det här är jag stolt över därför att.....
- Detta visar att jag har lärt mig något jag inte kunde tidigare
- En valfri reflektion (där man själv får skriva en reflektion).

Tanken är att eleverna själva så småningom ska kunna reflektera och bestämma innehållet i sin portfoliomapp.

Efter varje läsår kan eleverna få en CD-skiva med sig hem. Vi trodde att det skulle bli ett problem med CD-bränningen men det visade sig att det var så enkelt som att trycka på en knapp som finns i programmet. Portfolioarbetet är något som vi vill vidareutveckla och diskutera med våra andra kollegor. Önskvärt är att mottagande lärare i årskurs 3 fortsätter med denna metod till eleverna slutar på Fröafallsskolan i årskurs 5. Programmet kan även användas till äldre elever. Därför får det ta lite tid innan arbetet blir som vi tillsammans vill ha det. Vi behöver också diskutera och vara överens om följande punkter:

- Ska fler ämnen ingå?
- Ska även elevens sociala utveckling ingå?
- Vem ska förvara den, eleven själv eller läraren?
- Hur kan portfolion användas vid studie- eller lärarbyten?
- Vilka etiska och juridiska regler gäller?
- Vem eller vilka skall avgöra hur portfolion skall användas – skolan, föräldrarna eller eleven?
- Hur startar vi upp förskoleklassens portfolioarbete i fortsättningen?

Eleverna har varit positiva till att arbeta med det. De har tyckt det varit spännande att få prata in i mikrofonen och sen få höra sin egen röst. Efter inspelningen har vi lyssnat tillsammans och frågat eleverna om de är nöjda med resultatet. De föräldrar som varit på spontana besök har blivit imponerade av metoden. Däremot är det svårt för eleverna att efter så kort tid se sin egen utveckling. Dokumentationen har blivit bättre och tydligare och därför blir det naturligt att visa portfolion vid vårterminens utvecklingssamtal.

Portfolio känns helt rätt för oss och vi förstår att vi kommer att ha nytta av detta program i vårt framtida arbete med eleverna. Det stämmer bra med vårt individanpassade arbetssätt och läroplanens mål. Vi har vidare insett att denna metod kan vara till stor hjälp för elever som behöver en annan inlärningsmetod och kan leda till ett ökat självförtroende och en bättre självbild.

LITTERATURFÖRTECKNING

- Cronsioe, Ingela(1999): Lusten att lära och lusten att leda: Om inlärningsstilar ,IT och Skolutveckling. Utbildningsdepartementet.
 - Dahlgren, LO (1998): Problembaserat lärande/ idé, praktik och effekter.
 - ” Digital Portfolio / Mina arbeten” (2000): Softogram AB
 - Henriksson, Eva och Sandell, Marie (2000): Kom igång med portfolio – idémallar, kopieringsunderlag, Förlagshuset Gothia
 - LPO 94
 - Skolbarn, (1999): 5-6, Portfolio kvalitetssäkring
 - Skolporten.Com (2002): Portfolio – del 1 – del 3
 - Wikner- Strid, Zandra: Artikel ur häftet ”Reflektion i praktiken”, Förskoieförlagen, bearbetad för Förskoletidningen
- Öhman, Katarina (1999): Den röda tråden

